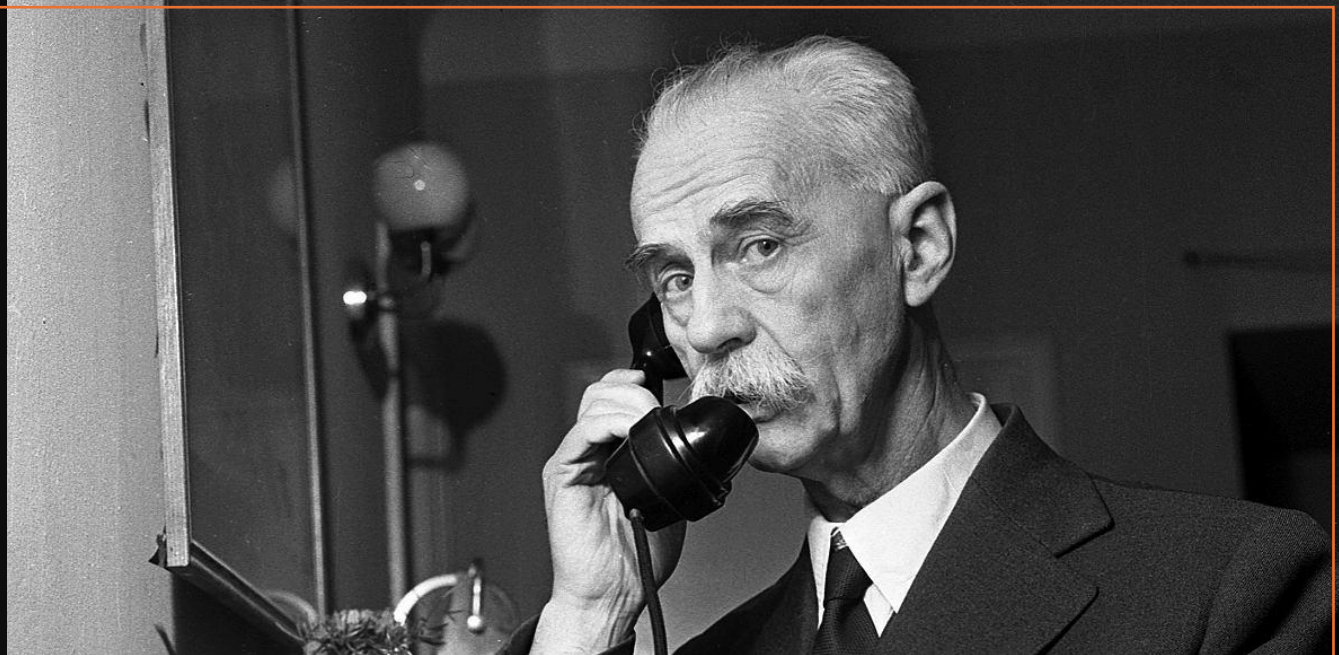

Rose Rand wobec myśli filozoficznej
Tadeusza Kotarbińskiego: recepcja
Szkół Lwowsko-Warszawskiej w Kole
Wiedeńskim

Artur Kosecki, Uniwersytet Szczeciński
130 YEARS OF THE LVOV-WARSAW SCHOOL
(18-20 September 2025)

Agenda

- (1) Rose Rand: sylwetka intelektualna.
- (2) Artykuł w *Erkenntnis*: jak Rand czyta Kotarbińskiego.
- (3) Recepcja artykułu Rand.
- (4) Koło Wiedeńskie a Szkoła Lwowsko-Warszawska.

Agenda

- (1) Rose Rand: sylwetka intelektualna.
- (2) Artykuł w *Erkenntnis*: jak Rand czyta Kotarbińskiego.
- (3) Recepcja artykułu Rand.
- (4) Koło Wiedeńskie a Szkoła Lwowsko-Warszawska.

Cele:

- (I) Pokazać, jak Rand odczytuje filozofię Kotarbińskiego.
- (II) Wyjaśnić, w jaki sposób to odczytanie wpisuje się w założenia logicznego empiryzmu.

Rose Rand: sylwetka intelektualna

- ur. 14 czerwca w 1903 we Lwowie.
- Od ok. 1918 w Wiedniu.
- Studia filozoficzne ukończyła w 1928 roku.
- Uczennica Schlicka, Hahna, Carnapa, Böhlera, Reiningera.
- Jedna z trzech kobiet związanych z Kołem Wiedeńskim (obok Olgi Hahn-Neurath i Olgi Taussky) (zob. Janssen-Laurent 2021).
- Uczestniczka spotkań Koła, protokolantka.
- Odmówiła sprzedaży protokołów Neurathowi (Hamacher-Hermes 2003).

Rose Rand: sylwetka intelektualna

- Doktorat o Tadeuszu Kotarbińskim.
- Promotor: Roberta Reininger; recenzent: Richard Meister.
- Rand zapisała się na egzamin końcowy z filozofii 28 czerwca 1937 roku; pierwszy egzamin zdała 4 lipca; rozprawę *Kotarbinfkis philofophie* została zaakceptowano 6 lipca 1937 roku; drugi egzamin doktorski zdała 15 grudnia, a 21 lipca 1938 roku formalnie uzyskała stopień doktora.
- Już w styczniu 1937 roku opublikowała w *Erkenntnis* artykuł prezentujący wątki rozprawy, pt. *Kotarbinfkis philofophie auf grund feines hauptwerkes: Elemente der erkenntnistheorie, der logik und der methodologie der wiffenfchaften*.

Dokt.-nummer	Name, Geburtsort und Vaterland	Jahr und Tag der Promotion	Tag der Promotion	Eigenhändige Unterschrift des magistrierten Doktor
2844	Wladimir Lisch mit Wien	Vom 26. Juli 1937	1	Nichtartier Wladimir Lisch
2845	Josef Wenzel mit Wien	26. Juli 38	1	Herr Wenzel
2846	Leopold Winder mit Wien		1	Leopold Winder
2847	Hel. Clara Wolf mit Wien	Vom 26. Juli 1938	1	Clara Wolf Nichtartier
2848	Georg Feiler mit Salzburg, im Saalbach	Nichtartier	1	Georg Feiler
2849	Hr. Rudolf Pappas mit Ungarn in Polen geb. Wien	Vom 26. Juli 1938	alt	Rudolf Pappas Nichtartier
2850	Hr. Gustav Schwarz mit Wien		1	Trude Schwarz
2851	Robert Seckler mit Wien		1	Robert Seckler
2852	Hr. Rosa Rand mit Hamburg in Polen geb. Kremsier	Vom 26. Juli 1938	1	Rosa Rand Nichtartier

Curriculum vitae.

Ich, Rose Rand, geboren am 14 Juni 1903 in
Lemberg, Polen, habe die Volksschule in Lemberg
1909 begonnen und 1913 beendet. Die Mittelschule habe ich 1913 Lemberg, Polen begonnen
in Wien ein polnisches Gymnasium fortge-
setzt, 1920 an den Währinger-Mittelschulen
begonnen, 1922/23 in der Mittelschule, Holland-
straße fortgesetzt und beendet. 1924 an der
Wiener philosophischen Fakultät immatrikuliert, 1928
Beendigung des 3. ten Semesters. Die Zeit bis zur
Ereidung der Dissertation habe ich weiter
philosophische Studien betrieben, ebenso ich
auch meinen Lebensunterhalt zum großen Teile
durch Erteilung von Mittel- und Hochschulsstunden
und mit wissenschaftlichen Arbeiten, besetzen
müßte.

Rose Rand: sylwetka intelektualna

- 1938: wyjazd dzięki wsparciu Neuratha i Stebbing.
  - Brak stałej posady akademickiej.
  - Cambridge: uczestnictwo w *Moral Sciences Club*; wykłady o Wittgensteinie (który odmówił jej rekomendacji).
  - Prace dorywcze: pielęgniarka, fabryka, nauczanie.
  - Studia w Oxfordzie jako „recognized student” (1950–1953).
-

Rose Rand: sylwetka intelektualna

- Emigracja do USA w 1954.
  - University of Chicago (1955–1956), Notre Dame (1957–1959), Cambridge (MA), Princeton (NJ).
  - 1962: 4-miesięczny pobyt w Warszawie – osobisty gość Kotarbińskiego (prezes PAN).
  - 1963: projekt przekładów polskiej i rosyjskiej logiki dla ACLS.
  - *The Polish Review* (1968): tłumaczenia m.in. Jan Łukasiewicz: „O logice trójwartościowej”, „O determinizmie”; Stanisław Leśniewski: „Czy prawda jest tylko wieczna...” Tadeusz Kotarbiński: „Zagadnienie istnienia przyszłości”.
  - Rand zmarła 28 lipca 1980 roku w Princeton, do końca życia pozostając aktywna intelektualnie.
-

Artykuł w *Erkenntnis*:

- Publikacja artykułu w *Erkenntnis*.
  - Analiza książki *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*.
  - Uwagi krytyczne wobec reizmu.
  - Uwagi krytyczne dotyczące rozważań Kotarbińskiego na temat prawdy.
-

(92)

Kotarbińskis Philosophie auf Grund seines Hauptwerkes: „Elemente der Erkenntnistheorie, der Logik und der Methodologie der Wissenschaften“ ¹⁾

Von

Rose Rand (Wien)

T. Kotarbiński ist einer der namhaftesten polnischen Philosophen, ist seit 1918 an der Warschauer Universität tätig und gehört zur Lemberg-Warschauer Schule ²⁾. Da die Hauptwerke Kotarbińskis nur in polnischer Sprache vorliegen, ist seine Lebensarbeit nicht ausreichend gewürdigt worden. Ein gutes Bild seines Systems bekommt man durch sein Hauptwerk, das hier dargestellt werden soll. Die Darstellung hatte zum Ziel, möglichst die Sprache Kotarbińskis beizubehalten, insofern dies bei einer Übersetzung und Kürzung möglich war. — Etwaige kritische Bemerkungen sind kleingedruckt und können überschlagen werden, ohne daß der Inhalt der Darstellung an Zusammenhang verliert.

Recepcja artykułu Rand

- Ernest Nagel opublikował w 1938 roku w *The Journal of Symbolic Logic* krótką recenzję.
  - Nagel ocenia tekst Rand jako „bardzo użyteczne streszczenie” głównego dzieła Kotarbińskiego, wówczas dostępnego jedynie po polsku
  - Krótka notka Henryka Mehlberga sprawozdawcza z tomu *Erkenntnis* ukazała się w 1938 roku w *Ruchu Filozoficznym* w tomie XIV w numerze 4, w dziale „Przegląd czasopism” (s. 186).
  - Podkreślono w niej charakter artykułu Rand jako rekonstrukcji i przeglądu, a także zaznaczono, że zawiera on „kilkanaście” uwag krytycznych.
-

ROSE RAND. *Kotarbińskis Philosophie auf Grund seines Hauptwerkes: "Elemente der Erkenntnistheorie, der Logik und der Methodologie der Wissenschaften."* *Erkenntnis*, vol. 7 no. 2 (1938), pp. 92–120.

Although Professor Kotarbiński's influence upon Polish students of logic and philosophy is well known, next to nothing of his specific contributions to philosophy is known to non-Polish readers. The present article is therefore a very useful summary of Kotarbiński's work available only in Polish. The article is divided into three parts. The first is devoted to Kotarbiński's analysis of language. His distinctions between the functions of linguistic signs to express, to designate, to mean, and to represent, are briefly explained. This is followed by an account of Kotarbiński's *reism*, according to which all categories are reduced to the category of thinghood; the interesting feature of this reduction is that Kotarbiński denies "reality" to so-called ideal objects or essences. Kotarbiński's criticism of pragmatic and relativistic theories of truth is repeated, but if one can judge from this report the criticism does not penetrate far beneath the surface. The second part of the article is devoted to Kotarbiński's theory of formal logic, though the account is extremely brief. Logical propositions are said to be schemata for sentences having a common structure. Kotarbiński apparently stresses the fact that the definitions of logical connectives as they appear in logical calculi do not coincide with the sense of these connectives in common discourse. There is also included a sketch of Leśniewski's *ontology* or theory of classes. The final part of the article describes Kotarbiński's views on methodology. It appears that Kotarbiński is a nominalist in mathematics, and leans to materialism in psychology and to determinism in history; but the account given of Kotarbiński's allegiances is not full enough for an adequate understanding of the author's position.

ERNEST NAGEL

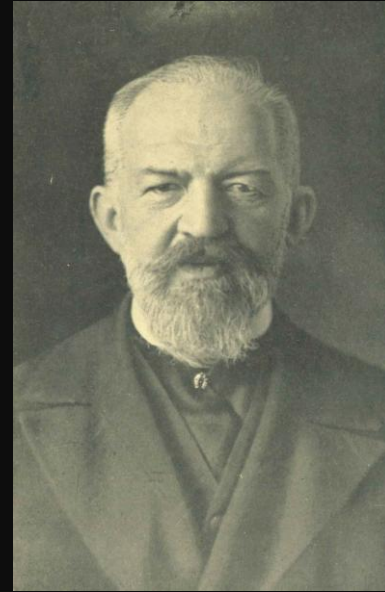
R. RAND: Filozofia Kotarbińskiego na podstawie jego głównego dzieła: „Elementy teorii poznania, logiki i metodologii nauk” (Kotarbińskis Philosophie auf Grund seines Hauptwerkes: „Elemente der Erkenntnistheorie, der Logik und der Methodologie der Wissenschaften”). Str. 92—120. Autorka streszcza książkę Kotarbińskiego, dodając kilkanaście krytycznych uwag.

Erkenntnis. VII (1937/38). 3.

Koło Wiedeńskie a Szkoła Lwowsko-Warszawska

- Lata 30.: rozkwit Szkoły Lwowsko-Warszawskiej
  - Koło Wiedeńskie: manifest programowy 1929 – „Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie”.
  - Szkoła Lwowsko-Warszawska: brak jednego manifestu; wspólna postawa: jasność, klarowność, precyzja; narzędzia: logika i semiotyka.
-

Koło Wiedeńskie a Szkoła Lwowsko-Warszawska

- Rand, ukształtowana przez środowisko Koła Wiedeńskiego, wysoko ceni warstwę logiczno-semantyczną oraz metodologiczną w *Elementach*.
  - Natomiast do reizmu ontologicznego podchodzi nie jako do należycie uzasadnionej tezy ontologicznej, lecz jako do rezultatu uprzednio przyjętych założeń semantycznych.
  - Obraz ten współbrzmi z uwagami promotora jej doktoratu Reiningera: Rand zachowuje postawę krytyczną, a nie dogmatyczną i rzetelnie dyskutuje kwestie problematyczne w *Elementach*.
-

Podsumowanie

Cele:

(I) Pokazać, jak Rand odczytuje filozofię Kotarbińskiego.

(II) Wyjaśnić, w jaki sposób to odczytanie wpisuje się w założenia logicznego empiryzmu.

Bibliografia

Carnap, R., Hahn, H., & Neurath, O. (1929/2010). Naukowa koncepcja świata. Koło Wiedeńskie. Przeł. A. Koterski. W: A. Koterski (red.), *Naukowa koncepcja świata*. Gdańsk: słowo/obraz terytoria, s. 65–139.

Brożek, A., Będkowski, M., Chybińska, A., Ivanyk, S., & Traczykowski, D. (red.) (2020). *Antyirracjonalizm. Metody filozoficzne w Szkole Lwowsko-Warszawskiej*. Warszawa: Sempler.

Brożek, A., Stadler, F., & Woleński, J. (red.). (2017). *The Significance of the Lvov-Warsaw School in the European Culture*. Cham: Springer.

Hamacher-Hermes, A. (2003). Rose Rand: A Woman in Logic. W: F. Stadler (red.), *The Vienna Circle and Logical Empiricism*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, s. 365–378.

Janssen-Lauret, F. (2021). Women in logical empiricism. W: T. Uebel & C. Limbeck-Lilienau (red.), *The Routledge Handbook of Logical Empiricism*. New York: Routledge, s. 127–135.

Kotarbiński, T. (1929/2003). *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*. Warszawa: Ediciones Altaya Polska & De Agostini Polska.

Nagel, E. (1938). Kotarbińskis Philosophie auf Grund seines Hauptwerkes: 'Elemente der Erkenntnistheorie, der Logik und der Methodologie der Wissenschaften' [Recenzja artykułu Rose Rand z *Erkenntnis*, 7(2), 92–120]. *The Journal of Symbolic Logic*, 3(4), s. 162.

Rand, R. (1937). Kotarbinfkis philofophie auf grund feines hauptwerkes: Elemente der erkenntnistheorie, der logik und der methodologie der wiffenfchaften. *Erkenntnis*, 7(2), s. 92–120.

Rentetzi, M. (2010). "I want to look like a lady, not like a factory worker": Rose Rand, a woman philosopher of the Vienna Circle. W: M. Suárez, M. Dorato & M. Rédei (red.), *EPSA Epistemology and Methodology of Science: Launch of the European Philosophy of Science Association*. Dordrecht: Springer, s. 233–244.

Woleński, J. (2010). Koło Wiedeńskie „Wissenschaftliche Weltauffassung” i Polska. W: A. Koterski (red.), *Naukowa koncepcja świata*. Gdańsk: słowo/obraz terytoria, s. 263–273.

Woleński, J. (2021). The Lvov-Warsaw School and logical empiricism. W: T. Uebel & C. Limbeck-Lilienau (red.), *The Routledge Handbook of Logical Empiricism*. New York: Routledge, s. 307–315.

Woleński, J. (2023). *Filozoficzna Szkoła Lwowsko-Warszawska*. Warszawa: PWN.